

A GYEPHASZNÁLAT ÉS VIDÉKFEJLESZTÉS ÖSSZEFÜGGÉSEI

Nagy Géza

Summary

The principle of sustainability has brought into the mainstream of interest the multiple use of grasslands.

The European approach of rural development can expect the multiple use of grasslands in some ways. The present ratio of grasslands in land use may increase by using grassland to raise fertility of degraded croplands, introducing the new term "sustaining grassland use".

Grasslands as land use systems show very diversified picture on a national scale. Their regional distribution is different as regards their proportion in land use and average size of fields. Grasslands have great potential for multiple use, agricultural and amenity. The overall agricultural decline in economy reduced the role of grasslands in forage production.

From the point of multifunctional, integrated rural development the ecological role of grasslands is a great potential. Nature conservation value of the Hungarian natural grassland is high providing habitats of many protected plant and animal species. 163 from the 363 plant and animal species, described in the Red Book need grassland vegetation in Hungary.

Although cultural heritage of grassland management is recently on the verge of extinction, in some rural areas (e.g. National Parks) the tradition of pastoralism may get a great attraction for rural tourism.

Bevezetés

A gyepek használatának módját a társadalmi elvárások határozzák meg. A történelem folyamán a gyepektől először a házi- és vadállatok legelőfü igényének kielégítését várták el. Később megfogalmazódott az is, hogy a legeszált gyep, elsősorban szénaként, a legeltetési időszakon kívül is lássa el az állatállományt. A XX. század azonban ennél sokkal többirányú szerepét ismerte fel a gyepeknek. A gyep kiemelkedően fontos a termőtalaj védelmében a víz- és szélerosztó ellen. Minden más kultúránál jobban képes javítani a talaj szerkezetét és termékenységét. A sűrű gypállomány lassítja a vízfolyást, így megőrzi a természetes vízkészletet, és mérsékli a természetes vízfolyások szennyeződését. Kiemelkedően fontos szerepe van az élővilág sokszínűségének megóvásában. Növényállománya sok védett növényfajt tartalmazhat, és mint nyitott vegetáció típus, sok állatfajnak kínál élőhelyet. Az épített környezet körül puffer zónaként lokalizálja a környezetre káros anyagok terjedését (pl. ipari vagy közlekedési eredetű környezetszennyezés). Településeken belül a parkosítás révén hozzájárul a lakókörnyezet szépítéséhez, sportolásra alkalmas területeken kellemesebbé teszi a kikapcsolódást.

A vidék és vidékfejlesztés a XX. század utolsó évtizedében került a gazdaság- és társadalompolitikák homlokterébe. Az Európai Unióban használatos fogalmi megközelítés szerint vidéknek nevezhető minden olyan terület vagy nagyobb térség, ahol dominál a mezőgazdasági tevékenység, jellemző a zöld felület (erdő, rét, legelő, szántó, gyümölcsös), a település szerkezetét tekintve a térség aprófalvas, alacsony a

beépítettség és az előzőekből következően viszonylag kicsi a népsűrűség. A vidék fejlesztése ugyanakkor olyan szerteágazó tevékenység, amely gazdasági, szocio-kulturális és ökológiai folyamatokat és cselekvéseket irányít. Ezek célja a vidéken élő lakosság jövedelemviszonyainak és életkörülményeinek javítása, a természeti erőforrások védelme, a környezet és a táj megőrzése, a kulturális értékek és hagyományok ápolása illetve fenntartása.

A gazdaságilag fejlettebb országokban mára különös értéként kezelik a vidéket, és a Vidéki Térségek Európai Kartája szellemében az alábbi funkciókkal ruházzák fel:

- *Gazdasági funkciók:* kiemelten a mezőgazdaság, az erdőgazdálkodás és a halászat. A megújult természeti erőforrások, energiahordozók előállítása, fenntartó hasznosítása. Az előzőeket segítő feldolgozás, kereskedelem és szolgáltatás. A foglalkoztatást javító gazdasági diverzifikáció, a vidéken folytatható nem mezőgazdasági tevékenységek.
- *Ökológiai funkciók:* az egészséges élethez szükséges környezeti feltételek (föld, víz, levegő) védelme. A táj sokszínűségének, vidéki jellegének megőrzése. A biológiai sokszínűség, a biodiverzitás fenntartása, vagy rehabilitációja. Az élőhely-védelem és rekonstrukció, összességében az ökológiai rendszerek védelme.
- *Társadalmi (közösségi) és kulturális funkciók:* az évszázadok során kialakult vidéki életformához kötődő közösségi és kulturális értékek megőrzése, fenntartása, ápolása. Össztársadalmi elvárás az urbanizált lakosság számára a pihenési, kikapcsolódási és rekreációs lehetőségek biztosítása.

A továbbiakban azt vizsgáljuk, hogy a gyephasználat mai sajátosságai hogyan igazodnak a vidék EU-konform megítéléséhez. A fentieknek megfelelően a dolgozatban vizsgáljuk a gyepk földhasználatban betöltött szerepét, továbbá a gyepgazdálkodás mai helyzetét és lehetőségeit a vidékfejlesztés szempontjából. Nevezetesen a gyepk gazdasági szerepéről, ökológiai funkcióiról és a gyephasználat társadalmi-kulturális összefüggéseiről lesz szó.

A gyepterületek szerepe a földhasználatban és a vidékfejlesztésben

A vidékfejlesztés definíciójából egyértelműen következik, hogy a gyep tipikusan a vidékre jellemző földhasználati mód. Szerepét a földhasználatban az ökológiai adottságok befolyásolják, de – hazai viszonyaink alapján is mondhatjuk – a gazdaságpolitika határozza meg.

Napjainkig hazánkban úgy tekintettünk a gyepekre, mint a szántóföldi művelés növelésének tartalékterületeire. Így ma az mondható el, hogy hazánkban a gyepk szerepe sokkal kisebb a termőföld használatban, mint Európa bármely országában, beleértve a közvetlen szomszédos országokat is. Magyarországon ma 1.148 ezer ha gyep található, amely a mezőgazdasági területnek 18,5%-át, a termőterületnek 14,3%-át, az ország összes területének 12,3%-át adja.

A terület- és vidékfejlesztésben a regionalitás az egyik igen fontos alapelv, ezért érdemes megvizsgálni, hogy a gyep milyen szerepet játszik hazánk régióinak földhasználatában (1. táblázat). A regionális különbségek szembeötlőek. Az átlaghoz képest kevésbé „gyepesült” az ország középső és nyugati fele, Észak- és Kelet-Magyarországon azonban arányaiban az átlagnál több gyepterületet találunk.

A vidéki táj jellegét nemcsak a földhasználat módja, hanem a földhasználati módok változékonysága is befolyásolja. Ez alapján érdemes vizsgálni a gyepterületek tagoltságát. Negyedszázados szakmai megfigyeléseink szerint e tekintetben határozott különbségek figyelhetők meg az ország különböző vidékei között (NAGY-PETŐ 1997). A hullámos felszínű Dunántúlon inkább a kisebb gyepterületek a jellemzőek. Más földhasználati módokkal együtt (erdő, szántó) ez tagoltabb és változékonnyabb vidéki tájat mutat. A hegyvidékeken már gyakrabban találkozunk nagyobb összefüggő gyepterületekkel, különösen a nem erdősített domboldalakon. Emellett azonban több apró gyepterület is van, főleg a völgyek keskeny vonulataiban. Az alföldi régiókban jellemzőek a nagy kiterjedésű gyepterületek, amelyek a Hortobágyi és a Kiskunsági Nemzeti Park területén akár több tízezer hektáros összefüggő tömböt alkotnak.

Talán nem lehet véletlen, hogy a társadalmi vélemény azokat a vidéki területeket tartja kevésbé fejlett vagy elmaradt régióknak (Északi-középhegység, Alföld), ahol a gyepek részesedése a földhasználatból átlagon felüli.

Hazánkban még nem kellően tudatosult az, hogy a gyepek milyen sokoldalú funkciót töltek be a vidéki táj formálásában. A közvetlen mezőgazdasági hasznosítású rétek, legelők és kaszálók mellett a gyepek megtalálhatóak a csatornák töltésein, a gátak és autópályák rézsűin, a vízfolyások és útszegélyek mentén, a zárt katonai gyakorlótereken, a mezőgazdasági és sportrepülőgépek leszállópályáin, a várhatóan szaporodó golfpályákon, a pihenőerdők sétáló útvonalain és pihenőtisztásain. A vidéki településeken az élő környezet szépítésében és a kikapcsolódásban fontos szerepük van a díszpázsitoknak és a sportgyepeknek. A nemzetközi tendenciák azt mutatják, hogy a gazdaság fejlődésével egyre többet áldoznak az országok a mezőgazdasági célú gyepek kultur állapotban tartására, és a nem mezőgazdasági célú gyepterületek létesítésére és ápolására (NAGY 1992, JANOWSZKY 1993)). Erre a vidékfejlesztés kapcsán hazánkban is fel kell készülni.

A gyepek aránya a földhasználatban régióként – 1997

1. táblázat

Régió	Gyepterület 1000 ha	Gyep a mezőgazdasági terület %-ában	Gyep a termőterület %-ában	Gyep az összterület %-ában
Közép-Magyarország	63,8	15,1	11,2	8,6
Közép-Dunántúl	119,9	17,3	13,7	11,4
Nyugat-Dunántúl	117,1	17,1	11,4	10,0
Dél-Dunántúl	122,5	14,1	10,2	9,0
Észak-Magyarország	211,7	26,9	17,9	15,9
Észak-Alföld	263,9	19,7	22,4	14,5
Dél-Alföld	249,2	17,8	15,3	13,5
Összesen/átlag	1148,1	18,5	14,3	12,3

Forrás: Magyarország Régiói, KSH, Budapest, 1999.

A gyepterületek gazdasági szerepe

A vidék gazdasági funkciójához kapcsolódva vizsgálendő a gyepterületek nemzetgazdaságban betöltött szerepe. Ennek keretében megnézzük, hogy a gyepek milyen mértékben járulnak hozzá a gazdaság teljesítményéhez, milyen a mezőgazdaságban betöltött szerepük, és milyen okokra vezethető vissza a jelenlegi állapot.

A korábban említett területi részesedés csökkenésével párhuzamosan csökkent a gyepek mezőgazdaságban betöltött szerepe (LAZÁNYI 1994, 1995, 1997). Míg a század második felében a magyar mezőgazdaság nemzetközileg is elismert műszaki fejlesztésen ment keresztül, addig a gyepgazdálkodásban konzerválódtak a század első felének viszonyai. Talán csak a gyep volt az egyedüli ágazat, amely kimaradt a mezőgazdaság intenzív fejlődéséből. A termelés koncentrációja, a nagyüzemi termelésszerkezet kevésbé kedvezett a gyepek jobb hasznosításának. Elsősorban azért nem, mert a nagy létszámú állatállományok legeltetése szinte megoldhatatlan üzem- és munkaszervezési feladatok elé állította a termelést. A zömében természetes vagy nem kezelt gyepek nem adtak elegendő termést a kaszálásos gyephasználathoz, sokszor a gyepek felülete nem is igen engedte azt meg, így a gyepek szerepe a mezőgazdaságon belül akkor csökkent, amikor más ágazatok (gabona, tejtermelés, sertés és baromfi) látványos fejlődésen mentek keresztül. A 70-es évek végén a mezőgazdasági terület 19%-át kitevő gyepek csupán néhány %-kal járultak hozzá a mezőgazdaság bruttó termékkibocsátásához.

A természetes gyepek alacsony termése, az elmaradt műszaki fejlesztés oda vezetett, hogy hazánkban a kérődző állatállomány összességében nem a gyepekre alapozott. Fzen belül azonban a kevésbé intenzív állattartási ágazatok (juh tenyészállomány, növendék- és húsmarha) szorosabban, az intenzívebb ágazatok (tejelő marha, hizóbárány és hizómarha) kevésbé kötődnek a gyepekhez. A megyék gyepterületének nagysága és a kérődző állomány nagysága közötti regresszió vizsgálat csak a juhászat esetében mutatott szoros kapcsolatot (NAGY-PETŐ 1996). Ez is azt bizonyítja, hogy napjainkra már csak a létszámában erősen lecsökkent juhászat maradt az egyetlen tipikusan gyephasznosító ágazat.

Az állatállomány radikális csökkenése a 90-es években tovább mérsékelte a gyepterületekről származó szalastakarmány igényt. A gyepről származó összes termés szénaértékben kifejezve a 90-es években nem érte el a 80-as évek hasznosított termésének a felét. Az ország gyepterületének egészére vetített állagtermés (a betakarított termés és az összes gyepterület hányadosa) rendkívül alacsony (2. táblázat), nemzetközi összehasonlításban is példátlan.

**A gyepgazdálkodás fontosabb mutatóinak összehasonlítása
az utóbbi évek alapján**

2. táblázat

Megnevezés	1981-85	1986-90	1991-95	1996
A gyepok területe				
1000 ha	1256,8	1205,6	1137,7	1148,3
Az összes termés				
1000 t széna	2020,0	1511,7	896,3	912,0
A termésátlag				
100 kg/ha széna	16,1	12,5	7,9	7,9

Forrás: KSH Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Statisztikai Zsebkönyv 1993-96.

Az utóbbi években a szalastakarmány gazdálkodás szerkezete is a gyepok rovására változott. Tíz év alatt a gyepok 43,5% részesedése 30,9%-ra esett vissza az ország szalastakarmány mérlegében (3. táblázat).

A szalastakarmány mennyisége és azok összetétele az utóbbi néhány évben

3. táblázat

Megnevezés	1986-90 évek átlaga		1991-95 évek átlaga		1996	
	1000 t	%	1000 t	%	1000 t	%
Szalastakarmány széna	3478	100,0	2379	100,0	2949	100,0
ebből gyep	1512	43,5	899	37,9	912	30,9
lucerna	1619	46,5	1275	53,5	1772	60,1
egyéb	347	10,0	205	8,6	265	9,0

Forrás: KSH Mezőgazdasági és Élelmiszeripari Statisztikai Zsebkönyv 1993-96.

Mivel a fenti időszak alatt a gyepok területi aránya csak viszonylag kismértékben csökkent, a hasznosított gyeptermékek (legelőfű, szilázs, széna) mennyiségének nagyon kifejezett visszaesése a takarmány mérlegben azt eredményezte, hogy a gyepok kihasználása látványosan visszaesett. Míg a korábbi becslések is átlagosan mintegy 50%-os kihasználásról szóltak (NAGY 1997), addig napjainkban még rosszabb kihasználásról számolhatunk be. Általánossá vált, hogy a gyepterületeket egyáltalán nem hasznosítjuk. Az anyaszéna elvénül a gyepokon, a sarjadzás nagyon mérsékelte, a szukcesszió, a növényállomány összetételének változása ellentétes irányt vesz fel, és a gyomosodásnak köszönhetően komoly értékvesztés ér a gyepeket.

Az eddigiekben említett nagyon extenzív gyepgazdálkodás nem meglepő, ha vizsgáljuk a gyepok ráfordításait. Reprezentatív felmérés alapján a lényegesen szakszerűbben gazdálkodó nagyüzemek gyepgazdálkodási ráfordításai is szinte elenyészőek (4. táblázat).

A nagyüzemi gyepgazdálkodás ráfordításai

4. táblázat

Műtrágyázott terület (%)	5,2
Műtrágya (kg/ha az összterületre vetítve)	3,6
Műtrágya (kg/ha a műtrágyázott területre vetítve)	68,8
Gyomirtott gyepterület (%)	0,2
Növényvédelemben részesített gyepterület (%)	0,3

Forrás: KSH (1996)

A hazai gyepterületek jelenlegi állapota, termésszintje, kihasználásának mértéke, a takarmányozásban betöltött szerepe messze a kívánatos alatt marad. A lehetőségekkel a jelenlegi helyzetet összevetve (NAGY-VINCZEFFY 1995) elmondhatjuk, hogy többszörözhető a gyepek termése, az állattenyésztésben betöltött szerepe. Ennek feltételrendszerét azonban az aktuális gazdaságpolitikának kell megteremtenie.

A gyepök ökológiai szerepe

A vidék ökológiai funkciói között a természeti környezet (föld, víz, levegő) védelmét várják el. Ebből a szempontból nem véletlen, hogy az élő kultúráknak, elsősorban az erdőknek és a gyepnek van kiemelt szerepük. Ezek a vegetációk hozzájárulnak az atmoszféra gázkomponenseinek stabilizációjához, azáltal, hogy nagy mennyiségű CO₂-t kötnek meg és O₂-t szabadítanak fel. Fontos szerepük van a vízkészletek megőrzésében, és a talajvédelemben.

A gyep, mint természeti erőforrás tehát fontos szerepet kap a bioszféra globális szabályozásában. Ezen túl kiemelkedő a szerepe a talaj, mint részben megújuló természeti erőforrás, termékenységének formálásában és fenntartásában. Köztudott, hogy a legjobb termékenységu talajok (réti, csernozjom) kialakulásában a gyepnek meghatározó szerepe volt. A gyep gyökértermése ugyanis évről évre jelentős szárazanyag mennyiséggel gyarapítja a talajt. Ez a szárazanyag a gyep bojtos gyökérzete által finom eloszlású a talajban, így a humifikáció során érzékelhetően javítja a talaj szerkezetességét (VINCZEFFY-NAGY 1994).

A gyep a talajvédelemben a fentiekén túl azért is kiemelkedő hatású, mert a gyökérzetével minden más kultúránál jobban összetartja a talajt, nagyon sűrű állományával egyedülállóan lassítja az esetleges vízfolyást. Ennek következtében az erózióknak, vagy deflációnak kitett lejtős vagy laza talajú területeken a gyep környezetvédelmi szerepe alig helyettesíthető.

Hazánk szántói környezetvédelmi szempontból igen sérülékenyek. Általános a talajok elsavanyodása, a talajszerkezet degradációja, a szervesanyagtartalom csökkenése, amely az intenzív gazdálkodás velejárója.

A gyep talajregeneráló hatása régóta ismert. A nemzetközi tendenciák ismeretében várható, hogy ez a gyakorlatban is egyre nagyobb teret kap. A fenntartható gazdálkodás szellemében gyakorlattá válik a „fenntartó gyepesítés”. A kimerült, degradálódott szántók átmeneti gyepesítéssel rekultiválhatók. Javul a talaj szerkezete, nő a szervesanyagtartalma, tompul savassága. Ezen túl számolni kell a „fenntartó gyepesítéssel” majd a szántóföldi művelésre alkalmatlan és ezért onnan véglegesen kikerülő szántókon, vagy a szántóföldi művelésből átmenetileg kivont (set-aside)

területeken is. Ma még az ilyen területeket jobbra egyszerűen elhagyják, vagy parlag, esetleg ugar területként szinte csak jelképesen vagy egyáltalán nem művelik. Ez környezetvédelmi szempontból többszörösen is káros. Az elgyomosodó szántó szinte gyombanként fertőzi a szomszédos művelt területeket. Ezen túl a műveletlen területeken burjánozhatnak az allergéneket termelő gyomfajok (vadkender, parlagfű), amelyek ma már a lakosság jelentős hányadánál okoznak kínzó allergiát. Előbb utóbb várható, hogy a földhasználókat kötelezik az elhagyott területek művelésére és gyomtalanítására, amelynek a legmegfelelőbb módja az elhagyott vagy kivont szántók gyepesítése és a gyepek szükség szerinti alkalmi legeltetése vagy kaszálása. A „fenntartó gyepesítés” kategóriájában kell említeni az erózióvédelem céljával létesítendő gyepeket, az ipari meddőhányók fűvesítését, a kommunális szeméttelpek földtakarását követő gyepesítést.

A gyepek ökológiai funkciójánál külön is ki kell emelni a természetvédelemben betöltött szerepüket. Itt nem csak arról van szó, hogy a gyepek növényállományában számtalan védett növényfaj megtalálható, hanem arról is, hogy a gyepek nagyon sok védett állatfajnak nyújt élőhelyet. Hazánkban az erdők mellett a gyepek természetvédelmi szerepe a meghatározó. A védett terület közel 50%-a erdő, 25%-a gyepek, a fennmaradó rész szántó és egyéb. Ezen túl azonban mindenképpen érdekes, hogy a szigorúbb védettséget jelentő nemzeti parkokban és természetvédelmi területeken a gyepek területe eléri az erdők összterületét (5. táblázat).

A természetvédelmi területek megoszlása művelési ágak szerint

5. táblázat

Védett területek	Szántó (ha)	Gyep (ha)	Erdő (ha)	Egyéb (ha)
Nemzeti parkok	14304	66247	63558	33629
Tájvédelmi körzetek	68362	94567	252592	51132
Természetvédelmi területek	2451	7526	11028	89986
%	12,7	25,1	48,8	13,4

Forrás: Természetvédelem 1994 (KTM TVH)

A területi aránynál többet mond a gyepek ökológiai szerepéről a biodiverzitás fenntartásában betöltött szerep. A közelmúltban megvizsgáltuk, hogy a hazánkban élő veszélyeztetett (közvetlenül, aktuálisan, potenciálisan) állatfajok fennmaradásában milyen szerepe van a gyepeknek. Ehhez a Vörös Könyvben (1989) jellemzett, még félfelfedő fajok leírását vettük alapul. Gyepes vegetációt igénylőnek tekintettük az adott fajt, amennyiben a növény elsősorban vagy kizárólag gyeptársulásban él. Az állatfajok szaporodó helyként, táplálékszerzési területként vagy jellemző tartózkodási helyként igényelhetik a gyepes vegetációt.

A 6. táblázatból látható, hogy a természetvédelmi szempontból figyelmet érdemlő állatfajok 43%-a, a növényfajok 63%-a igényli a gyepes vegetációt. Ez összességében azt jelenti, hogy a 363 fajból éppen 163 faj, azaz az összes faj 45%-a kötődik a gyepekhez, ami a területi aránynál hangsúlyozottabban jelzi a gyepek természetvédelmi szerepét.

Bár a kezdeti lépéseket már megtettük, de nem sikerült még társadalmi konszenzust teremteni a tulajdonosi-gazdálkodási és a természetvédelmi érdekek kölcsönös

érvényesítésében. A vidék még sokáig rá lesz utalva a gyepek gazdasági hasznosítására. Kormányzati eszközökkel arra kell törekedni, hogy a természetvédelmi érdekek szükség szerinti mértékben, a gyepek termelő funkciói – az előzőek figyelembe vételével – a lehetőségek keretei között minél nagyobb mértékben érvényesüljenek.

**Hazánk gyepterületeinek szerepe a természetvédelmi figyelmet*
kapott fajok fennmaradásában**

6. táblázat

<i>M e g n e v e z é s</i>	<i>G y e p e s</i> <i>v e g e t á c i ó t</i>	
	nem igénylő fajok	igénylő fajok
ÁLLAT		
<i>1. Gerinces</i>		
emlős	9	3
madár	33	36
hüllő	1	3
kétéltű	1	-
Gerinces összesen	44	42
<i>2. Gerinctelen</i>		
csiga	8	-
rovar	133	95
Gerinctelen összesen	141	95
ÁLLAT ÖSSZESEN (1+2)	185	137
ÁLLATFAJOK MEGOSZLÁSA	57%	43%
NÖVÉNY		
Zárvatermő	14	26
Harasztok	1	-
NÖVÉNY ÖSSZESEN	15	26
NÖVÉNYFAJOK MEGOSZLÁSA	37%	63%
NÖVÉNY+ÁLLAT ÖSSZESEN	200	163
NÖVÉNY+ÁLLAT MEGOSZLÁSA	55%	45%

* A Vörös Könyvben (1989) jellemzett, még fellelhető fajok

A gyepek társadalmi, kulturális funkciói

Az urbanizált társadalom vidéki élet iránti nosztalgiája értéként említi a vidéki közösségeket, a hagyományokat őrző vidéki kultúrát, a természethez közeli életet, az élőhely öntevékeny szépítését, a környezet gondozását. Napjainkban sajnos csak zárványszerűen maradtak fenn azok a kulturális értékek, amelyek eredete a gyepgazdálkodással hozható összefüggésbe.

A legeltetés ill. szénakészítés hagyománya és népi eszközei, a pásztortársadalom épületei, ruhadarabjai, népdalai, a kérődzőket tartó vidéki porta szénapajtái, a gazdálkodó családok rendszeres napi munkája, az őshonos magyar gazdasági állatfajok és háziállatok megőrzendő értékeket képviselnek, és a Nyugat-Európában gyorsan fejlődő iparág, a vidéki turizmus számára kínálnak különleges „hungaricumot”.

Már ma is érzékelhetően fontos szerepe van a díszgyepeknek a lakóhelyek kultúráltabbá tételében. Ha még nem is általános, de vannak már vidéken rendszeresen nyírt, esetleg öntözött pázsitok az udvarokon, a házak előtti utcafronton, a faluközpontok parkjaiban. Középtávon biztosan megjelennek a vidéki települések – elsősorban a városok – körül a helyiek kikapcsolódását segítő pihenő parkok a rendszeresen nyírt, ápolt pázsitjaikkal. Előre látható, hogy a vidékfejlesztés eurokonform megvalósítása során hazánkban is kiteljesednek a gyepek fent részletezett társadalmi-kulturális funkciói.

Összefoglalás

A magyarországi gyepek reális megítéléséhez szükség van arra, hogy a gyepterületek értékelését a nemzetközi tendenciák figyelembe vételével hazánkban is elvégezzük. Eszerint a gyepek ma már sokoldalúbban szolgálják az ország javát, mint hogy állati termékeket állítanak elő. Ma már tudatosulni látszik a gyepek pótolhatatlan szerepe a természeti erőforrások védelmében, a talajtermékenység regenerációjában, a biológiai diverzitás megőrzésében. A gazdasági fejlődés előre haladásával várhatóan kiteljesedik a gyepek szerepe az épített környezet esztétikusabb megjelenítésében és az egészséges életmód szolgálatában.

Ezek a funkciók jól illeszthetők a vidékfejlesztés euro-konform megvalósításához, mivel nemzetközileg elismert a hazai gyepek ökológiai potenciálja, fejlesztetők és kihasználhatók a gyepek szociális, kulturális funkciói, és jelentős tartalékaink vannak a gyepek gazdasági szerepének növelésében.

Irodalomjegyzék

- Janowszky J. (1993): Park és speciális használati célú fűvek. Legelő- és gyepgazdálkodás (Szerk: Vinczeffy I.) Mezőgazda Kiadó, Budapest, 1993. p. 350-361.
- Lazányi J. (1994): Homokjavító vetésforgókkal végzett kísérletek eredményei. DATE Kutatóközpont. Nyíregyháza, p.1-238.
- Lazányi J. (1995): Alternatív tápanyaggazdálkodás a Westsik vetésforgó-kísérlet tapasztalatai alapján. Agrokémia és Talajtan 44. p. 307-316.
- Lazányi J. (1995): Results of Sustainable Production in Westsik's Crop Rotation Experiment. Communication of the Scientific Body of the Hungarian Academy of Sciences. Nyíregyháza, p. 1-172.
- Nagy G. (1992): A gyepek többirányú használata (Egy külföldi Tanulmányút tapasztalatai), (Multiple use of grasslands.) Természetes állattartás 2., Szolnok-Debrecen, p: 41-48.
- Nagy G. (1997): The Potential Role of Grasslands in Sustainable Land Use, Acta Agronomica, 45/1. p: 69-83.
- Nagy G. – Pető K. (1996): Gyepgazdálkodás és vidékkép. Gyepgazdálkodási Szakülés a Magyar Tudományos Akadémián 1995. XI.23., Debreceni Gyepgazdálkodási Napok 13., DATE, Debrecen, 27-32.p.
- Nagy G. – Pető K. (1997): A gyepgazdálkodás és a vidékfejlesztés összefüggései, IV. Falukonferencia, A fenntartható mezőgazdaságtól a vidékfejlesztésig. MTA RKK, Pécs, 141-146.p.

- Nagy G. - Vinczeffly, I. (1995): Magyarország gyepeinek terméslehetősége. DATE Tudományos Közleményei, Tom. XXXI. Debrecen, 275-284.p.
- Természetvédelem 1994. Környezetvédelmi és Területfejlesztési Minisztérium, Természetvédelmi Hivatal kiadványa, szerk.: Dr. Tardy János, Budapest. 1-189.p.
- Vinczeffly I. - Nagy G. (1994): The Contribution of Grasslands to the Protection of the Environment, Pollution and Water Resources, Columbia University Seminar Series, Volume XXIV-XXV/Ed. G. J. Halasi K. - G. Szász/, Debrecen, p: 235-259.
-

Szerző: Dr. Nagy Géza egyetemi tanár, tanszékvezető
DE ATC AVFI Vidékfejlesztési és Tájhasznosítási Tanszék
4032. Debrecen, Böszörményi u. 138.